

УДК 726.6:69.059.25

к.арх., доцент Мещеряков В.М.,
mvn5@ukr.net, orcid.org/0000-0003-0930-8784,
Творча архітектурна майстерня М-СТУДІО, м. Одеса

ЗАТВЕРДЖУВАЛЬНА ЧАСТИНА НАУКОВО-ПРОЕКТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ВІДТВОРЕННЯ ОДЕСЬКОГО КАФЕДРАЛЬНОГО СПАСО-ПРЕОБРАЖЕНСЬКОГО СОБОРУ

Наведено інформацію щодо складу, змісту та погодження ескізного проекту відтворення видатного втраченого об'єкта культурної спадщини України – Одеського кафедрального Спасо-Преображенського собору, частини науково-проектної документації, яка затверджується у встановленому порядку.

Ключові слова: відтворення втрачених об'єктів культурної спадщини, ескізний проект, затверджувальна частина, Одеський кафедральний Спасо-Преображенський собор.

Зруйнований у 1936 році Одеський кафедральний Спасо-Преображенський собор волею і на кошти громадян Одеси, без бюджетного фінансування, відтворений у 1999-2010 роках. Важливим епізодом процесу відтворення була розробка і погодження затверджувальної частини науково-проектної документації – ескізний проект собору. Після перемоги у відкритому всеукраїнському конкурсі 1999 року [1], наш творчий колектив без зупинки приступив до деталізації науково-проектної документації до стадії ескізний проект. У відповідності до вимог діючої на той момент нормативної бази ескізний проект мав бути розглянутий у встановленому порядку на науково-методичній раді з питань охорони та реставрації пам'яток містобудування і архітектури при Держбуді України. Таких розглядів загалом було три, результати яких викладено у відповідних протоколах № 6 від 04.04. 2000 р., № 7 від 27.04. 2000 р. і № 9 від 16.08. 2001 р [2].

Матеріали конкурсного проекту нами було доопрацьовано, а також доповнено новими складовими, в тому числі макетом (рис. 1), виконаним у 2000 році на кошти А.І. Павловського, одеського підприємця, продюсера «Гуморини», видавця журналу «Пассаж», організатора Музею воскових фігур і мережі фото-магазинів «Агфа» в Одесі.

Макет виконувався на підставі виданих нами креслень ескізного проекту собору фахівцями макетної майстерні А.В. Павловського, які раніше розробили макети великої кількості історичних будівель центру Одеси. Архітектурний декор на фасадах собору ними був досить добре опрацьований, але в макеті

проявилась відсутність архітектурної освіти у макетників, які не вивчали курсу основ архітектури та правил побудови ордерних систем. Найбільш помітною помилкою в макеті стала відсутність квадратної в плані завершальної плити – абаки – на капітелях доричного ордера портика головного входу з боку вулиці Л.Н. Толстого (рис. 2). У зв'язку з цим ми не представили цей макет на розгляді документації в Києві, а обмежилися його фотографіями на планшетах експозиції.



Рис. 1 Макет собору, виконаний в 2000 році

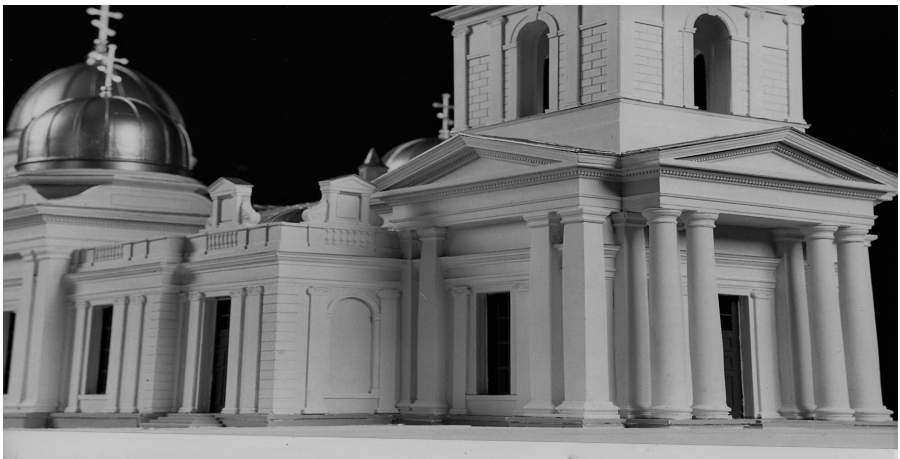


Рис. 2 Архітектурний декор фасадів на макеті собору

Дві відмінності, запропоновані нами у конкурсному проекті, полягали у влаштуванні паперті і парадного портика головного (західного) входу до собору. Нами було також виконано об'ємну цифрову модель, яка зіграла значну роль на послідуючих етапах проектування (рис. 3).

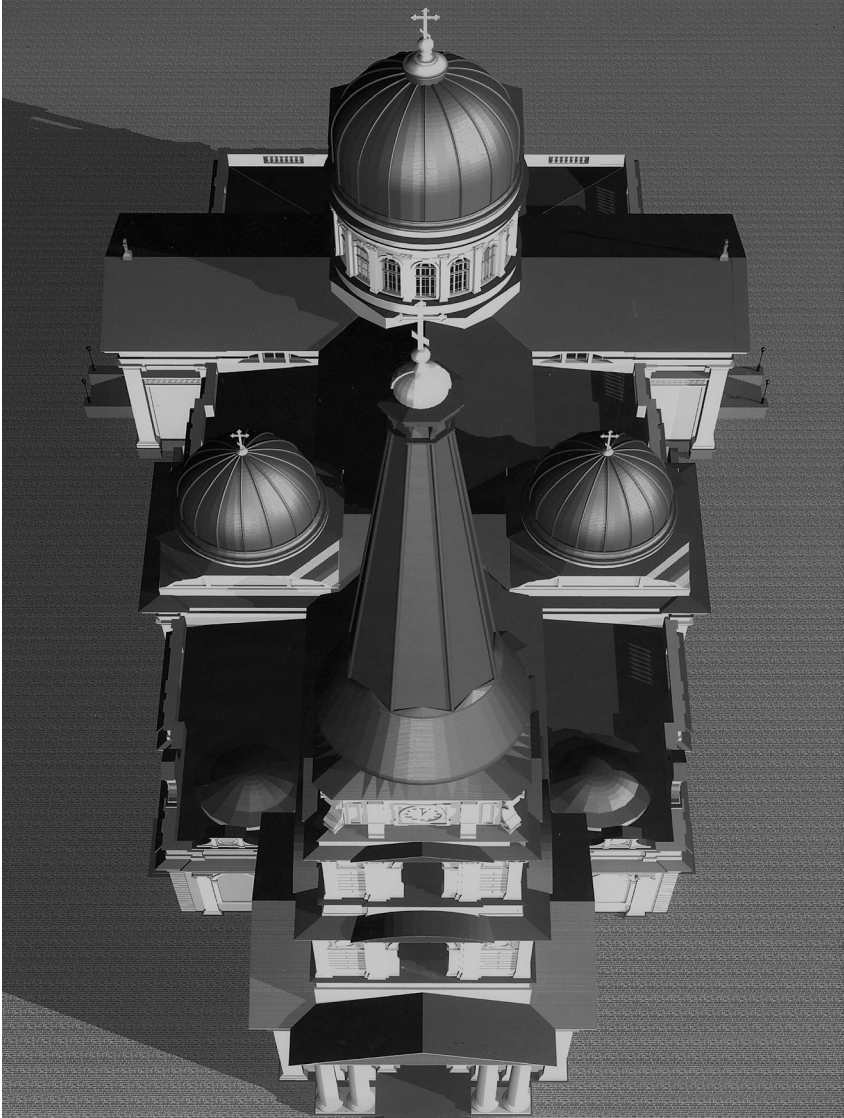


Рис. 3. Об'ємна модель собору (вид зверху)

Перше засідання Науково-методичної ради з питань охорони та реставрації пам'яток містобудування і архітектури при Держбуді України відбулося 4 квітня 2000 року, в одному з приміщень Софії Київської (рис. 4), в присутності 22 членів ради і 14 запрошених під головуванням В.Ф. Присяжнюка, секретарем А.Д. Романченко (протокол № 6).

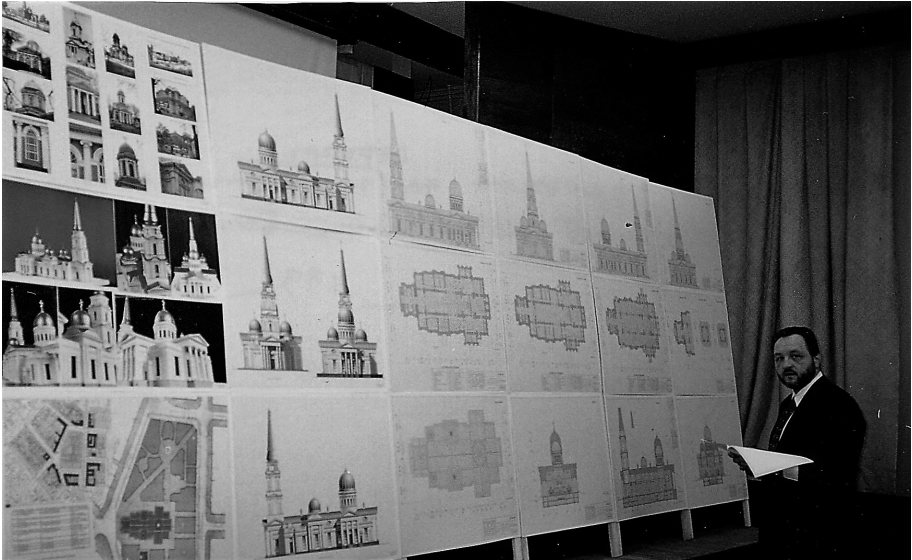


Рис. 4. Захист ескізного проекту на першому засіданні Науково-методичної ради при Держбуді України

За результатами першого розгляду ескізного проекту був відзначений великий обсяг проведених нами науково-дослідних і проектно-вишукувальних робіт. Члени ради погодились із запропонованими проектною документацією змінами просторово-планувальної структури собору (запроєктований Нижній храм, якого раніше не було) і деяких елементів його архітектурного образу (влаштований портал головного входу і піднята на 45 см позначка підлоги Верхнього храму для влаштування паперті) виходячи з сучасних функціональних потреб і програмного завдання Одеської митрополії Української Православної церкви. Чорноморському Православному фонду (Замовник) та КП «Одеспроєкт» (Генпроектувальник) було запропоновано у двотижневий термін доопрацювати проектну документацію першої черги будівництва – дзвіниці – з урахуванням висловлених зауважень, з перевіркою метричних параметрів відтворюваного пам'ятника за результатами

стереофотограмметрії, після чого подати документацію на розгляд президії Науково-методичної ради.

Проектну документацію другої черги відтворення – будівлі собору було рекомендовано доопрацювати з урахуванням висловлених зауважень і подати на узгодження в робочому порядку. При доопрацюванні проектної документації в частині архітектурних форм, деталей і декору відтворюваного пам'ятника нам було рекомендовано залучити фахівців інституту «Укрпроектреставрація».

Доопрацьований ескізний проект першої черги – дзвіниці – було розглянуто президією Науково-методичної ради з питань охорони та реставрації пам'яток містобудування і архітектури при Держбуді України під головуванням В.Ф. Присяжнюка, секретаря А.Д. Романченко, 27 квітня 2000 року (протокол № 7) в складі 9 осіб і у присутності 9 запрошених. За результатами розгляду доопрацьований КП «Одеспроект» із залученням фахівців інституту «Укрпроектреставрація» ескізний проект першої черги – дзвіниці – був схвалений для подальшого проектування, погодження та затвердження в установленому порядку. Після затвердження проекту інститутам «Одеспроект» і «Укрпроектреставрація» було рекомендовано забезпечити розробку робочої документації та проведення авторського нагляду в процесі виконання будівництва дзвіниці.

16 серпня 2001 року доопрацьований ескізний проект другої черги відтворення Одеського кафедрального Спасо-Преображенського собору було розглянуто президією Науково-методичної ради з питань охорони та реставрації пам'яток містобудування і архітектури при Держбуді України під головуванням В.Ф. Присяжнюка, секретаря А.Д. Романченко (протокол № 9) у складі 9 осіб і у присутності 4 запрошених. В результаті розгляду було зазначено, що подані проектні матеріали відповідають Концепції реставраційного відтворення Собору, погоджені Держбудом України та Комісією з питань відтворення видатних пам'яток історії та культури при Президентові України.

Основні зміни, внесені нами до ескізного проекту відтворення Одеського кафедрального Спасо-Преображенського собору за результатами його розгляду на двох попередніх радах, включали:

1. Повністю перероблені з залученням В.І. Тимофієнко і А.М. Шамрасвої історична довідка та іконографічні матеріали (том II, книга 1, частини 1 і 2);
2. За договором з інститутом «Укрпроектреставрація» виконані:
 - фотограмметрична реконструкція фасадів дзвіниці;
 - архітектурні натурні дослідження (дослідження фундаментів);
 - графічна редакція архітектурних форм дзвіниці;
 - робоча документація архітектурного декору на фасадах дзвіниці Собору;

– кошториси на архітектурний декор по фасадах дзвіниці Собору.

3. Повністю розкриті фундаменти Собору, на підставі чого:

– виконаний звіт про археологічні дослідження залишків фундаментів;

– з використанням електронного тахеометра виконані геодезичні обміри залишків фундаментів для зіставлення їх метричних параметрів з проектними рішеннями планів.

4. На підставі розробленої та погодженої в установленому порядку документації в 2000 році побудована 1-а черга – дзвіниця.

5. При зіставленні наявних висотних параметрів побудованої дзвіниці відкориговані проектні рішення в частині висотних відміток будівлі Собору.

6. На підставі наявної на той момент іконографії та робочої документації по архітектурним елементам фасадів, дзвіниці інститутом «Укрпроектреставрація» відкориговані проектні рішення й висотні відмітки фасадів будівлі Собору, обґрунтовані та уточнені силуети його куполів і пропорції фасадів.

7. Виконаний комплекс інженерно-геологічних вишукувань по другій черзі будівництва – будівлі Собору, що в подальшому дозволило обґрунтовано прийняти рішення про конструктивну систему основної будівлі.

Скоригований ескізний проект другої черги відтворення Собору був схвалений для подальшого проектування, погодження та затвердження замовником у встановленому порядку.

Література

1. Мещеряков В.М. Всеукраїнський конкурс на кращий проект відтворення Одеського кафедрального Спасо-Преображенського собору [Текст]: Наук.-техн. збірник/ В.М. Мещеряков – Містобудування та територіальне планування, вип. №65. – К.: КНУБА, 2017. - С. 376-383.

2. Мещеряков В.М. Відтворення Одеського кафедрального Спасо-Преображенського собору [Текст]: Монографія/ В.М. Мещеряков. – Одеса: Фенікс, 2017 – 464 с.: іл. – С. 63-71.

к. арх., доцент Мещеряков В.Н.,
Творческая архитектурная мастерская М-СТУДИО, г. Одесса

УТВЕРЖДАЕМАЯ ЧАСТЬ НАУЧНО-ПРОЕКТНОЙ ДОКУМЕНТАЦИИ ВОССОЗДАНИЯ ОДЕССКОГО КАФЕДРАЛЬНОГО СПАСО- ПРЕОБРАЖЕНСКОГО СОБОРА.

В статье приведена информация по составу, содержанию и согласованию в установленном порядке эскизного проекта воссоздания выдающегося

утраченного объекта культурного наследия Украины – Одесского кафедрального Спасо-Преображенского собора, утверждаемой части научно-проектной документации.

Ключевые слова: воссоздание утраченных объектов культурного наследия, эскизный проект, утверждаемая часть, воссоздание Одесского кафедрального Спасо-Преображенского собора.

PhD in Architecture, Associate Professor Meshcheriakov Volodymyr,
Laureate of the State Prize of Ukraine in Architecture,
chief of M-STUDIO Creative Architectural studio in Odessa, Ukraine.

THE APPROVABLE PART OF THE SCIENTIFIC AND DESIGN DOCUMENTATION OF THE RECONSTRUCTION OF ODESSA TRANSFIGURATION CATHEDRAL.

This article contains the information about the structure, content and the document agreement of the approvable part of the scientific and design documentation of the draft project of reconstruction of an outstanding lost object of cultural heritage of Ukraine – Odessa Transfiguration Cathedral. Destroyed in 1936, the Odesa Transfiguration Cathedral, with the will and at the expense of the citizens, without any budget financing, was restored in 1999–2010. The important part of the restoring process was the development and approval of the approved part of the scientific and design documentation – a draft project of the cathedral. After winning an Open All-Ukrainian competition in 1999 [1], our creative team without stopping began to detail the scientific and design documentation to the draft project stage. In accordance with the requirements of the normative base at that time, the draft project was to be discussed in the prescribed manner at the Scientific and Methodical Council on Protection and Restoration of architectural samples under the State Building Committee of Ukraine. In general, there were three such considerations, the results of which are set out in the relevant protocols [2]. The materials of the competitive project were supplemented by us with new components, including a model (Fig. 1). We also carried out a digital model, which played a significant part in the next stages of designing (Fig. 3). As a result of the first consideration of the draft project, a large volume of our research, design and survey work was noted. The members of the Council agreed with the changes, proposed by the project documentation, in the spatial planning structure of the Cathedral (Lower Temple was designed which had not existed before) and some elements of its architectural character (a portal of the main entrance and a 45 cm high floor mark for Upper Temple for the construction of the porch) based on the modern functional needs and

program task of the Odessa Metropolitanate of the Ukrainian Orthodox Church. The project documentation of the second stage of the restoration of the cathedral building was recommended to be amended taking into account the comments and then it can be submit for the consideration in working order. The revised draft of the first stage – the bell tower – was considered by the Presidium of the Scientific and Methodical Council on Protection and Restoration of architectural samples under the State Building Committee of Ukraine. It was approved for further designing, agreement and approval in accordance with the established procedure. After approval of the project, we were recommended to ensure the development of working documentation and construction design supervision in the process of the bell tower construction. The revised draft of the second stage of the redevelopment of the Odessa Transfiguration Cathedral was also considered, as a result, it was stated that the submitted project materials corresponded to the Concept of the reconstruction of the Cathedral, agreed by the State Construction Committee of Ukraine and the Commission on the Reconstruction of outstanding historical and cultural monuments under the President of Ukraine. The main changes we made to the draft project of the Odessa Transfiguration Cathedral, based on the results of its consideration during two previous councils, included seven main points, after which the revised draft of the second stage of the Cathedral restoration, was approved for further designing, agreement and approval in accordance with the established procedure.

Keywords: reconstruction of the lost objects of cultural heritage, drafting project, approvable part, reconstruction of Odessa Transfiguration Cathedral.